

DĖL BEVILTIŠKŲ SKOLŲ PRISKYRIMO

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, atsižvelgdama į neproporcingai didelius šilumos tiekėjų patiriamus nuostolius dėl netinkamo teisinio reguliavimo, kas įtakoja saugaus ir patikimo šilumos tiekimo galutiniam vartotojui užtikrinimą, teikia šiuos pasiūlymus teisinio reguliavimo tobulinimui.

Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo, patvirtinto Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2018 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. O3E-470 „Dėl šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Sąnaudų paskirstymo aprašas), 41.1 punkte numatyta, kad ūkio subjektui, vykdančiam sąnaudų paskirstymą, draudžiama reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskirti beviltiškas skolas, išskyrus beviltiškas skolas, susidariusias minėtame punkte nurodytais atvejais, susijusiais su epidemine COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacija ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbtu karantinu¹.

Pagal Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklių, patvirtintų finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 40 „Dėl Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), 2 punktą skolos laikomos beviltiškomis, jeigu jos atitinka bent vieną iš keturių kriterijų:

„2. Pelno mokesčio mokėtojas, gyventojų pajamų mokesčio mokėtojas ir (arba) apmokestinamasis asmuo (toliau kartu – mokesčio mokėtojas) turi teisę skolas laikyti beviltiškomis, jeigu:

2.1. pelno mokesčio mokėtojas ar gyventojų pajamų mokesčio mokėtojas negali jų susigrąžinti praėjus ne mažiau kaip vieniems metams nuo skolų sumos įtraukimo į pelno mokesčio mokėtojo ar gyventojų pajamų mokesčio mokėtojo pajamas arba iki Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo įsigaliojimo – į realizavimo pajamas (įplaukas) (toliau – pajamos), o jeigu pelno mokesčio mokėtojas ar gyventojų pajamų mokesčio mokėtojas pajamas pripažįsta pagal pinigų apskaitos

¹ „41.1. beviltiškas skolas, išskyrus beviltiškas skolas, kai vartotojai, kurie yra įtraukti į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) skelbiamą mokesčių mokėtojų, nukentėjusių nuo nepalankios epideminės COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacijos, sąrašą (toliau – Sąrašas), ir buitiniai šilumos vartotojai nepadengia turimų įsipareigojimų Ūkio subjektui. Paskirstomosiomis beviltiškų skolų sąnaudomis gali būti pripažįstamos tik tos vartotojų nukentėjusių nuo nepalankios epideminės COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacijos skolos, kurios susidarė per laikotarpį nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje pradžios iki karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje atšaukimo ir du mėnesius po jo. Ūkio subjektas, norėdama priskirti beviltiškas skolas reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, kartu su metinėmis reguliuojamosios veiklos ataskaitomis Tarybai turi pateikti beviltiškas skolas pagrindžiančius ir pastangas susigrąžinti šias skolas įrodančius dokumentus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo ir Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų apskaičiavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 40 „Dėl Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka;“

principą arba iki Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo įsigaliojimo bendrąsias įplaukas pripažino faktiškai įplaukų gavimo momentu (toliau – pajamas pripažįsta pagal pinigų apskaitos principą) – praėjus ne mažiau kaip vieniems metams nuo skolų atsiradimo momento užfiksavimo mokesčio mokėtojo apskaitos dokumentuose ir apskaitos registruose, o apmokestinamasis asmuo negali jų susigrąžinti praėjus ne mažiau kaip 12 paskutinių kalendorinių mėnesių nuo tiekiamų prekių ar teikiamų paslaugų apmokestinimo momento; arba

2.2. skolininkas yra miręs arba paskelbtas mirusiu; arba

2.3. skolininkas yra likviduotas; arba

2.4. skolininkas yra bankrutavęs.“

Taisyklių 3 punkte numatyta, kad „3. Visais šių taisyklių 2 punkte nurodytais atvejais mokesčio mokėtojas turi įrodyti ne tik skolų beviltiškumą, bet ir savo pastangas šioms skoloms susigrąžinti.“ Dokumentai, kurie turi būti surinkti skolų beviltiškumui įrodyti, nurodyti Taisyklių 15–18 punktuose. Tai reiškia, kad ūkio subjektas (mokesčių mokėtojas), norėdamas skolas pripažinti beviltiškomis, turi surinkti eilę dokumentų ir pateikti įrodymus, patvirtinančius, kad ūkio subjektas dėjo visas pastangas susigrąžinti skolas. Pažymėtina, jog Taisyklių 22 punkte įtvirtinta, kad „22. <...> Jeigu mokesčio mokėtojas neturi reikiamų dokumentų, skolos negali būti pripažįstamos beviltiškomis.“

Atkreipiame dėmesį, kad Taisyklių 2.1 punkte nurodytu atveju, t. y. kai ūkio subjektas negali skolų susigrąžinti praėjus ne mažiau kaip vieniems metams nuo skolų sumos įtraukimo į pajamas ir tokias skolas buhalterinėje apskaitoje fiksuoja kaip beviltiškas, pasitaiko retų išimčių, kuomet šios skolos gali būti atgautos vėlesniais laikotarpiais. Tačiau Taisyklių 2.2–2.4 punktuose nurodytais atvejais, kai skolininkas miręs ar paskelbtas mirusiu, jis yra bankrutavęs ar likviduotas, įvertinus Taisyklių 16–20 punktuose nurodytus privalomus surinkti dokumentus ir įrodymus, skolų susigrąžinimas yra beviltiškas, t. y. šios skolos vėlesniais laikotarpiais neatgaunamos ir skolų susigrąžinimas jokia forma yra neįmanomas.

Informuojame, kad šilumos tiekėjai kasmet apskaito vidutiniškai 1,0 mln. Eur beviltiškų skolų (be PVM), nurodytų Taisyklių 2.2–2.4 punktuose (toliau – Neatgautinos skolos), kas sudaro vidutiniškai 0,02 ct/kWh. Tai reiškia, kad šilumos tiekėjai kasmet patiria vidutiniškai 1,0 mln. Eur nuostolių, kurie turi įtakos šilumos tiekėjų finansiniam pajėgumui bei saugaus ir patikimo šilumos tiekimo užtikrinimui. Duomenys apie Neatgautinas skolas pagal atskirus šilumos tiekėjus už 2017–2019 metus pateikti šio rašto priede.

Pažymėtina, kad šilumos tiekėjai, prieš pradėdami skolos pripažinimo Neatgautinomis skolomis procesą, atlieka šiuos skolos administravimo veiksmus pagal tris etapus:

1. Ikiteisminis skolos administravimas:

- išsiunčiami pranešimai vartotojui apie atsiradusią skolą SMS žinutėmis, pranešimai–įspėjimai dėl skolos sumokėjimo el. paštu ir paštu, vadybininkų vizitai, skambučiai telefonu, skolų gražinimo grafikų sudarymas ir pan.;

- kaip sumokėti už suteiktas paslaugas laiku skatinimo priemonė, vadovaujantis Šilumos pirkimo–pardavimo sutarčių su buitinais šilumos vartotojais standartinių sąlygų aprašu, patvirtintu energetikos ministro 2012 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. 1-173 „Dėl Šilumos pirkimo–pardavimo sutarčių su buitinais šilumos vartotojais standartinių sąlygų aprašo patvirtinimo“, taikomas delspinigių skaičiavimas, taip pat, kaip prevencinė priemonė, taikomas šilumos karštam vandeniui ruošti sustabdymas;

- informacijos apie skolas perdavimas į Creditinfo duomenų bazę;

- skolos administravimas perduodamas skolų išieškojimo bendrovei, o šiai nepavykus išieškoti skolos, šilumos tiekėjas ruošia dokumentus teismui.

2. Teisminis skolos išieškojimas:

- ruošiami dokumentai teismui, dalyvaujama teismo procesuose;
- gaunamas galutinis teismo sprendimas dėl skolos priteisimo.

3. Poteisminis skolos išieškojimas:

- teismo sprendimas (skolos išieškojimas) perduodamas vykdyti antstoliams;
- jeigu skolos išieškoti negali, gaunamas antstolio surašytas skolos išieškojimo negalimumo aktas.

Tik įvykdžius visus aukščiau paminėtus veiksmus pradedama skolos pripažinimo beviltiška procedūra, t. y. renkami Taisyklėse nurodyti dokumentai, įrodantys skolų beviltiškumą, atsižvelgus į Taisyklių 2.2–2.4 punktuose nurodytus atvejus, o juos surinkus – skola buhalterinėje apskaitoje fiksuojama, kaip Neatgautina skola, o vartotojų įmokų administravimo apskaitoje įrašas apie konkrečią skolą yra panaikinamas.

Pažymėtina, kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pagal savo kompetenciją turi teisę bet kada patikrinti, ar beviltiškos skolos apskaitytos pagrįstai, ar tinkamai surinkti pirminiai dokumentai.

Atsižvelgus į tai, kad Neatgautinos skolos susidaro nepriklausomai nuo šilumos tiekėjo veiksmų, t. y. jos susidaro po to, kai šilumos tiekėjas dėjo visas pastangas jas susigrąžinti (surinko visus skolos beviltiškumą įrodančius dokumentus), manome, kad šias sąnaudas (Neatgautinas skolas) turi būti leidžiama priskirti reguliuojamų kainų verslo vienetams bei paslaugoms (produktams) ir jos turi būti pripažįstamos būtinosiomis šilumos tiekimo veiklos sąnaudomis, kurios, vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 19 straipsnio 2 dalies ir Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalies nuostatomis, įskaičiuojamos į šilumos kainą.

Pažymime, kad nustatant Neatgautinas skolas siūlome vadovautis Taisyklėmis dėl to, kad jose jau yra aiškus skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo reglamentavimas, kuris galėtų būti taikomas ir reguliavimo apskaitoje. Kaip minėta aukščiau, skolos gali būti pripažintos Neatgautinomis tik surinkus Taisyklėse nurodytus pagrindžiančius dokumentus ir įrodžius pastangas skolas susigrąžinti. Taryba, vadovaudamasi Energetikos įstatymo 25 straipsnio 1 dalimi, Šilumos ūkio įstatymo 34 straipsnio 3 dalimi ir Sąnaudų paskirstymo aprašo 61 punktu, jai pavestoms funkcijoms atlikti turi teisę gauti visą informaciją ir dokumentus, įskaitant pirminių apskaitos dokumentų kopijas, būtinus jos funkcijoms vykdyti. Todėl Taryba turės galimybę bet kada prašyti šilumos tiekėjų pateikti skolų pripažinimo Neatgautinomis skolomis pirminius dokumentus, įrodančius šių skolų atgavimo beviltiškumą, o šilumos tiekėjai – pareigą minėtus dokumentus pateikti Tarybai.

Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, prašome Tarybos papildyti Sąnaudų paskirstymo aprašo 41.1 punktą ir jį išdėstyti taip:

„41.1. beviltiškas skolas, išskyrus:

41.1.1. beviltiškas skolas, kai vartotojai, kurie yra įtraukti į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) skelbiamą mokesčių mokėtojų, nukentėjusių nuo nepalankios epideminės COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacijos, sąrašą (toliau – Sąrašas), ir būtina šilumos vartotojai nepadengia turimų įsipareigojimų Ūkio subjektui. Paskirstomosiomis beviltiškų skolų sąnaudomis gali būti pripažįstamos tik tos vartotojų nukentėjusių nuo nepalankios epideminės COVID-19 (koronavirusinės infekcijos) situacijos skolos, kurios susidarė per laikotarpį nuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbto karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje pradžios iki karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje atšaukimo ir du mėnesius po jo. Ūkio subjektas, norėdama priskirti beviltiškas skolas reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams, kartu su metinėmis reguliuojamosios veiklos ataskaitomis Tarybai turi pateikti beviltiškas skolas pagrindžiančius ir pastangas susigrąžinti šias skolas įrodančius dokumentus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo ir Skolų

beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų apskaičiavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. vasario 11 d. įsakymu Nr. 40 „Dėl Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų sumų apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka;

41.1.2. beviltiškas skolas (be pridėtinės vertės mokesčio), susidariusias Skolų beviltiškumo bei pastangų susigrąžinti šias skolas įrodymo ir beviltiškų skolų apskaičiavimo taisyklių 2.2–2.4 punktuose nurodytais atvejais;“

Informuojame, kad Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija yra pasirengusi bendradarbiauti ir teikti visą reikiamą papildomą informaciją, susijusią su Neatgautinų skolų apskaitymu, ir tikisi operatyvumo.

PRIDEDAMA. Vartotojų (fizinių ir juridinių asmenų) beviltiškos (neatgautinos) skolos už pateiktą šilumos energiją, 1 lapas.

Prezidentas

dr. Valdas Lukoševičius